

Prawo prywatne międzynarodowe Ćwiczenia 6

MGR MARTYNA MIELNICZUK-SKIBICKA

CENTRUM PROBLEMÓW BADAŃ PRAWNYCH I EKONOMICZNYCH KOMUNIKACJI
ELEKTRONICZNEJ

Wyznaczenie
i zakres prawa
właściwego dla
sytuacji życiowych
z zakresu
prawa rodzinnego
i opiekuńczego

Zawarcie małżeństwa Przesłanki materialne - art. 48 PPM

O możliwości zawarcia
małżeństwa rozstrzyga w
stosunku do każdej ze stron
jej **prawo ojczyście** z chwili
zawarcia małżeństwa.

Art. 2 i 3 PPM

Zawarcie małżeństwa

Przesłanki formalne - art. 49 PPM

1. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu państwa, w którym jest ono zawierane.

2. Jeżeli małżeństwo zawierane jest poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, wystarczy zachowanie formy wymaganej przez prawo ojczyznie obojga małżonków albo przez wspólne prawo miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu małżonków z chwili zawarcia małżeństwa.

Rozpiszmy to inaczej!

- **Główna zasada:** Forma podlega prawu państwa, w którym małżeństwo jest zawierane
- **Wyjątek! Wystarczy, jeżeli zachowano wspólne:**
 - Prawo ojczyście obojga małżonków lub
 - Wspólne prawo miejsca zamieszkania lub
 - Zwykłego pobytu
- **UWAGA! Dotyczy tylko i wyłącznie małżeństw zawieranych poza RP!**

Kazus 1

Wyobraź sobie, że jesteś Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego we Wrocławiu. Zgłosiły się do Ciebie dwie pary obcokrajowców chcących wziąć ślub. Zanim jednak udzielisz im ślubu i pozwolisz kroczyć naprzód w "nowe życie" powinieneś wpierw ustalić prawo właściwe dla zdolności do zawarcia małżeństwa oraz formy zawarcia małżeństwa. Są to:

Dobrawa i Mieszko oraz Ross i Emily!

Małżeństwa konsularne

- Zawierane przy udziale konsula lub innego przedstawiciela dyplomatycznego Polski
- Polscy urzędnicy służby konsularnej są uprawnieni do pełnienia funkcji urzędników stanu cywilnego
- Aby było zawarte muszą łącznie być spełnione następujące przesłanki:
 - Żaden z małżonków **nie jest obywatelem państwa**, na którego terytorium małżeństwo jest zawierane
 - Co najmniej **jeden** z małżonków jest obywatelem polskim
 - Na zawarcie takiego małżeństwa zezwala prawo państwa, na terenie którego działa placówka dyplomatyczna
- Konsul po odebraniu stosownych oświadczeń sporządza protokół, który przesyła do USC właściwego dla warszawskiego Śródmieścia w celu sporządzeniu aktu małżeństwa.

Skutki braku spełnienia przesłanek materialnych i formalnych - art. 50 PPM

O skutkach braku możliwości oraz niezachowania formy zawarcia małżeństwa rozstrzyga odpowiednio prawo, o którym mowa w przepisach art. 48 i art. 49 PPM.

Podstawy
unieważnienia
małżeństwa

Przyczyny konwalidacji

Krąg osób
uprawnionych do
wytoczenia powództwa

Dopuszczalność
wytoczenia powództwa
po śmierci małżonków

Skutki unieważnienia,
możliwość utrzymania
niektórych skutków
małżeństwa po
unieważnieniu

Stosunki osobiste między małżonkami (art. 51 ppm)

1. Stosunki **osobiste** i majątkowe między małżonkami podlegają każdoczesnemu wspólnemu prawu ojczySTEMu.
2. **W razie braku wspólnego prawa ojczySTEMego** stosuje się prawo państwa, w którym **oboje małżonkowie mają miejsce zamieszkania**, a w razie braku miejsca zamieszkania w tym samym państwie
 - --> prawo państwa, w którym **oboje małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu**.
 - Jeżeli małżonkowie nie mają miejsca zwykłego pobytu w tym samym państwie, stosuje się prawo państwa, z którym **małżonkowie w inny sposób są wspólnie najściślej związani**.

Stosunki majątkowe między małżonkami

Art. 4 PPM

Ograniczony wybór prawa (art. 52 PPM)

- 1. Małżonkowie mogą poddać swe stosunki majątkowe **prawu ojczystemu jednego z nich albo prawu państwa**, w którym jedno z nich ma **miejsce zamieszkania** lub **miejsce zwykłego pobytu**. Wyboru prawa można dokonać **także przed** zawarciem małżeństwa.
- 2. Majątkowa umowa małżeńska podlega prawu wybranemu przez strony zgodnie z przepisem ust. 1. **W razie braku wyboru prawa**, do majątkowej umowy małżeńskiej stosuje się prawo właściwe dla stosunków osobistych i majątkowych między małżonkami **z chwili zawarcia umowy**.
- 3. Dokonując wyboru prawa dla stosunków majątkowych małżeńskich lub majątkowej umowy małżeńskiej wystarczy **zachować formę** przewidzianą dla majątkowych umów małżeńskich przez **prawo wybrane lub prawo państwa, w którym do wyboru prawa doszło**.

W przypadku braku wyboru prawa (art. 51 PPM)

- 1. Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami **podlegają każdoczesnemu wspólnemu prawu ojczystemu**.
- 2. W razie braku wspólnego prawa ojczystego stosuje się prawo państwa, **w którym oboje małżonkowie mają miejsce zamieszkania**, a w razie braku miejsca zamieszkania w tym samym państwie – **prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu**. Jeżeli małżonkowie nie mają miejsca zwykłego pobytu w tym samym państwie, **stosuje się prawo państwa, z którym małżonkowie w inny sposób są wspólnie najściślej związani**.

Klauzula ochronna (art. 53 PPM)

- 1. Jeżeli **małżonek** i osoba trzecia będąca **wierzycielem** mają **w chwili powstania zobowiązania miejsce zwykłego pobytu** w tym samym państwie, **prawo tego państwa stosuje się** do oceny skuteczności małżeńskiego ustroju majątkowego wobec osób trzecich, **chyba że** osoba trzecia w chwili powstania zobowiązania **znała** charakter i treść tego ustroju lub **przy dołożeniu należytej staranności** mogła je poznać **albo** zostały dopełnione **wymagania dotyczące jawności** i wpisów przewidziane w prawie właściwym dla małżeńskiego ustroju majątkowego lub - w odniesieniu do praw rzeczowych na **nieruchomościach** - w prawie państwa, **na którego terytorium nieruchomość się znajduje**.
- 2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do **odpowiedzialności małżonka za zobowiązania zaciągnięte przez drugiego małżonka w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny**.

Kazus 2

M. Szymański, obywatel Polski, zamieszkały we Wrocławiu, i C. Swan, obywatelka Belgii, zamieszkująca we Wrocławiu, poznali się w 2009 r. za pomocą popularnego portalu społecznościowego. Postanowili zawrzeć związek małżeński. W dniu 15 czerwca 2012 r. zawarli we Wrocławiu majątkową umowę małżeńską ustalającą między nimi rozdzielność majątkową, wybrali prawo polskie jako właściwe dla ich majątkowych stosunków małżeńskich, a 18 czerwca 2012 r. zawarli w Warszawie związek małżeński. Według ich planów zamierzali zamieszkać na stałe we Wrocławiu, ale 2 tygodnie po ślubie M. Szymański został oddelegowany do pracy w Rzymie. Małżonkowie wyjechali razem do Rzymu, na okres 6 miesięcy, gdzie zamieszkiwali wspólnie. W dniu 28 grudnia 2012 r. małżonkowie wspólnie zamieszkali w Charleroi, gdzie zamieszkują wspólnie do tej pory. Postanowili zawrzeć nową umowę małżeńską ustanawiającą wspólność majątkową.

- Wskaż prawo właściwe dla osobistych i majątkowych stosunków małżeńskich stron w dniu zawarcia małżeństwa, w trakcie pobytu w Rzymie i obecnie.
- Wskaż prawo, któremu będzie podlegała pierwsza i druga umowa.
- Wskaż prawo ustanawiające wymogi formalne dla ważności drugiej umowy

Rozwód i separacja (art. 54 PPM)

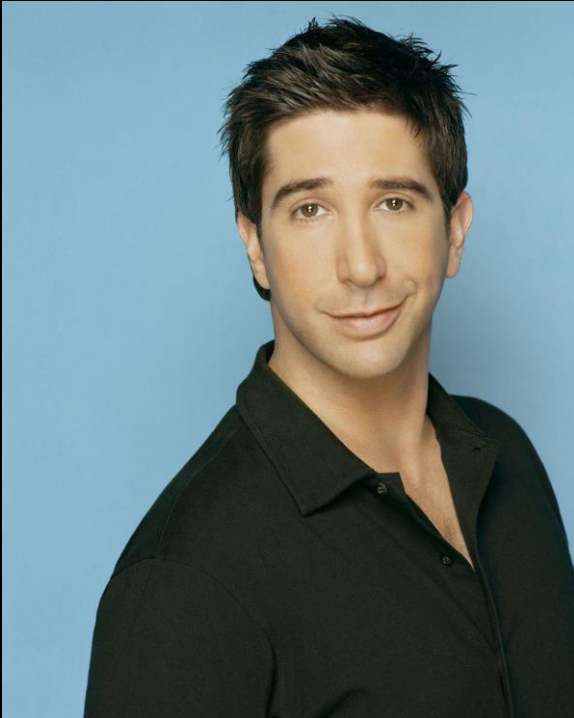
1. Rozwiązanie małżeństwa **podlega wspólnemu prawu ojczystemu** małżonków z **chwili żądania rozwiązania małżeństwa**.
2. W razie braku wspólnego prawa ojczystego małżonków właściwe jest prawo państwa, w którym oboje małżonkowie **mają w chwili żądania rozwiązania małżeństwa miejsce zamieszkania**, a jeżeli małżonkowie nie mają w chwili żądania rozwiązania małżeństwa wspólnego miejsca zamieszkania – prawo państwa, w którym oboje małżonkowie **mieli ostatnio miejsce wspólnego zwykłego pobytu, jeżeli jedno z nich ma w nim nadal miejsce zwykłego pobytu**.
3. W razie braku okoliczności rozstrzygających o właściwości prawa na podstawie przepisów ust. 1 i 2, **do rozwiązania małżeństwa stosuje się prawo polskie**.
4. **Postanowienia ust. 1–3 stosuje się odpowiednio do separacji.**

Stosunki majątkowe między rozwiedzionymi małżonkami

Wpływ rozvodu na stosunki majątkowe nawiązane między małżonkami podczas trwania małżeństwa podlega prawu właściwemu dla stosunków majątkowych

Roszczenia alimentacyjne względem siebie rozwiedzionych małżonków obejmuje statut rozwodowy

Kazus 3. Oto Ross "The Divorce Force" Geller

Delikatnie mówiąc, Ross nie ma szczęścia do związków. Nie ma także szczęścia do Prawa Prywatnego Międzynarodowego, które cały czas go prześladowuje. Nieszczęśliwy zbieg okoliczności (S5E01) sprawił, że drogi Rossa (Amerykanin, mieszka w Nowym Yorku) oraz jego małżonki Emily (Angielka, mieszka w Londynie) bezpowrotnie się rozeszły. Można powiedzieć, że ostatnio pomieszkiwali w Londynie. Ustal zatem:

- 1) Prawo właściwe dla rozvodu
- 2) Prawo właściwe dla separacji
- 3) Prawo właściwe dla alimentacji między małżonkami
- 4) Prawo właściwe dla stosunków majątkowych po rozwodzie :(

Jurysdykcja krajowa w sprawach małżeńskich

•Art. 1103 KPC

Sprawy rozpoznawane w procesie należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.

•Art. 1103(1) KPC

§ 1. Sprawy małżeńskie oraz sprawy dotyczące małżeńskich stosunków majątkowych należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

1) oboje małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania lub ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jedno z nich nadal ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub

2) małżonek będący powodem ma co najmniej od roku bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub

3) małżonek będący powodem jest obywatelem polskim i ma co najmniej od sześciu miesięcy bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub

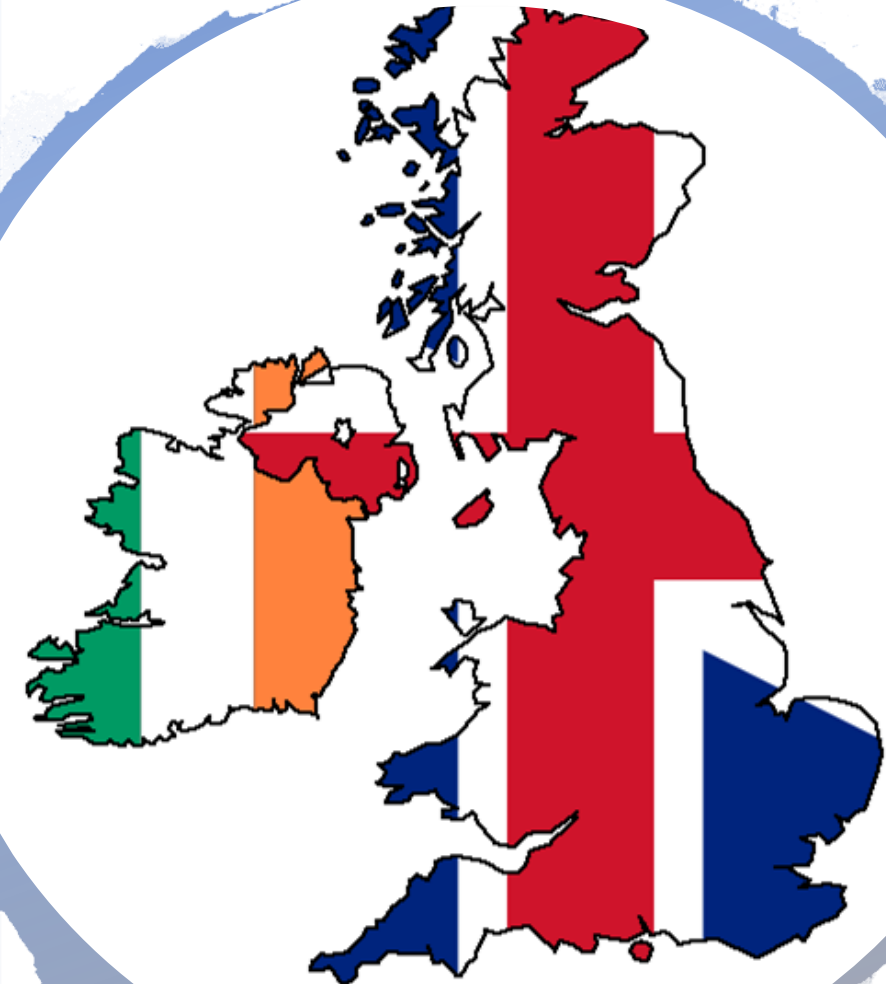
4) oboje małżonkowie są obywatelami polskimi.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli oboje małżonkowie są obywatelami polskimi oraz mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Jurysdykcja krajowa w sprawie małżeńskiej obejmuje także orzekanie o władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi małżonków. **UWAGA!**

Rozporządzenie Bruksela II bis

Art. 3

1. W sprawach dotyczących **rozvodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa**, właściwe są sądy Państwa Członkowskiego:
 - a) na którego terytorium:
 - małżonkowie **zwykle zamieszkują**, lub
 - małżonkowie **ostatnio zwykle zamieszkiwali**, jeśli jeden z nich **nadal tam zamieszkuje**, lub
 - **pozwany zwykle zamieszkuje**, lub
 - **w przypadku wspólnego wniosku, którykolwiek z małżonków zwykle zamieszkuje**, lub
 - **składający wniosek zwykle zamieszkuje**, jeśli mieszkał tam **przynajmniej rok bezpośrednio przed złożeniem wniosku**, lub
 - **składający wniosek zwykle zamieszkuje**, jeśli mieszkał tam **przynajmniej sześć miesięcy bezpośrednio przed złożeniem wniosku i jest albo obywatelem danego Państwa Członkowskiego albo, w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, ma tam "miejsce stałego zamieszkania"**;
 - b) **którego obywatelami są oboje małżonkowie** lub, w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, na którego terytorium mają "miejsce stałego zamieszkania".

Uznawanie orzeczeń w sprawach małżeńskich i rodzicielskich - UE – Bruksela II BIS

Na mocy rozporządzenia każdy kraj UE ma obowiązek automatycznie uznać orzeczenia wydane w innym kraju UE w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej. Orzeczenie może nie zostać uznane, jeżeli:

- uznanie byłoby jawnie sprzeczne z porządkiem publicznym;
- pozwanemu nie doręczono w należyty sposób pisma wszczynającego postępowanie w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony (w przypadku, gdy orzeczenie zostało wydane pod nieobecność pozwanego);
- orzeczenia nie da się pogodzić z innym orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami.

Orzeczenie odnoszące się do odpowiedzialności rodzicielskiej może również nie zostać uznane, jeżeli:

- zostało wydane **bez wysłuchania dziecka**;
- na wniosek każdego, kto powołuje się, że orzeczenie **narusza jego odpowiedzialność rodzicielską**, jeżeli zostało wydane bez wysłuchania tej osoby.

Co do zasady niniejsze rozporządzenie zastępuje istniejące konwencje dotyczące tych samych spraw z udziałem dwóch lub większej liczby krajów UE. W stosunkach między krajami UE niniejsze rozporządzenie ma pierwszeństwo przed Konwencją haską z 1970 r. o uznawaniu rozwodów i separacji.

W odniesieniu do konwencji haskiej z 19 października 1996 r. w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dziecka niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie, jeżeli dziecko zwykle zamieszkuje w kraju UE.

Konwencja o uznawaniu rozwodów i separacji - względem państw poza UE

1. Rozwody i separacje będą uznawane we wszystkich Umawiających się Państwach, przy zachowaniu pozostałych warunków przewidzianych w niniejszej konwencji, **jeżeli w dniu wszczęcia postępowania w państwie, w którym został orzeczony rozwód lub separacja (zwanym dalej "Państwem pochodzenia"):**
 - 1) pozwany **miał miejsce stałego pobytu**; lub
 - 2) powód miał miejsce stałego pobytu, a ponadto został spełniony jeden z następujących warunków:
 - a) pobyt ten trwał **co najmniej rok bezpośrednio przed wszczęciem postępowania**;
 - b) małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce pobytu; lub
 - 3) **oboje małżonkowie byli obywatelami tego Państwa**; lub
 - 4) powód był obywatelem tego państwa, a ponadto został spełniony jeden z następujących warunków:
 - a) powód miał tam miejsce stałego pobytu; lub
 - b) przebywał tam nieprzerwanie przez okres **co najmniej jednego roku**, przypadającego przynajmniej częściowo na okres dwóch lat poprzedzających wszczęcie postępowania; lub
 - 5) powód w sprawie rozwodowej był obywatelem tego państwa, a ponadto zostały spełnione następujące warunki
 - a) powód był obecny w tym państwie w dniu wszczęcia postępowania oraz
 - b) małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce stałego pobytu w państwie, którego prawo w dniu wszczęcia postępowania nie przewidywało rozwodu.

Co łączy je wszystkie?

Pozwany zwykle zamieszkuje/miejsce stałego pobytu (KPC/Bruksela/Konwencja)

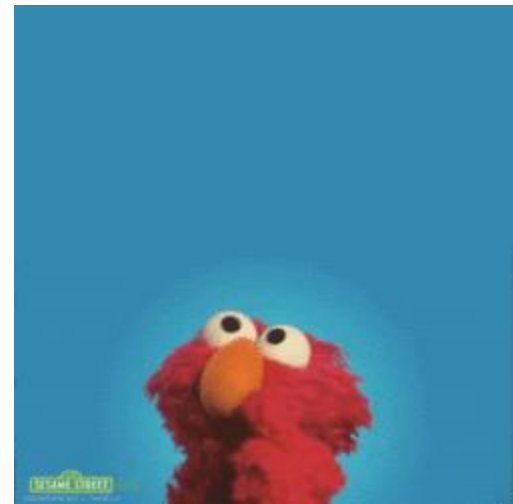
Obydwoje małżonkowie są obywatelami tego samego Państwa (KPC-polskie/ Bruksela/Konwencja)

Powód ma co najmniej od roku bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w tym Państwie (KPC/Bruksela/Konwencja)

Kazus 2

Jan, obywatel Polski, i Helga, obywatelka Niemiec, zawarli związek małżeński we Wrocławiu w 2011 r. W 2012 r. we Wrocławiu urodziło się ich dziecko. W 2015 r. Helga wyjechała w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy do Anglii wraz z dzieckiem, a Jan nadal zamieszkuje i pracuje we Wrocławiu. Małżonkowie w trakcie trwania małżeństwa zakupili we Wrocławiu mieszkanie oraz dwa samochody. Helga od czasu wyjazdu do Anglii zakupiła tam samochód. Helga w Anglii kilkakrotnie przeprowadzała się, obecnie od 4 miesięcy zamieszkuje w Londynie. Z powodu wyjazdu pomiędzy Janem i Helgą zaczęło dochodzić do licznych nieporozumień dotyczących ich dalszej przyszłości i opieki nad dzieckiem. Helga postanowiła wystąpić do sądu o rozwiązanie małżeństwa stron poprzez rozwód.

- Wskaż prawo właściwe dla rozwodu.
- Czy polski sąd posiada jurysdykcję w sprawie o orzeczenie rozwodu?
- Wskaż prawo właściwe dla oceny małżeńskich stosunków majątkowych pomiędzy małżonkami.

Stosunki
między
rodzicami a
dziećmi

Jurysdykcja krajowa w sprawach między rodzicami a dziećmi

Art. 1103(2) KPC

§ 1. Sprawy ze stosunków między rodzicami i dziećmi należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

- 1) **dziecko** albo **przysposobiony** lub **przysposabiający** mają **miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej** lub
- 2) powód, **jeżeli nie jest nim dziecko**, ma co najmniej od **roku** bezpośrednio przed wszczęciem postępowania **miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej**, lub
- 3) powód, **jeżeli nie jest nim dziecko**, jest obywatelem polskim i ma co najmniej od **sześciu** miesięcy bezpośrednio przed wszczęciem postępowania **miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej**, lub
- 4) **powód i pozwany są obywatelami polskimi.**

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli wszystkie osoby występujące jako strony są obywatelami polskimi oraz mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej. **UWAGA!**

Jurysdykcja krajowa w sprawach o alimenty i roszczenia związane z ustaleniem pochodzenia dziecka

Art. 1103(2) KPC

§ 1. Sprawy o alimenty oraz sprawy o roszczenia związane z ustaleniem pochodzenia dziecka należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, **gdy powodem jest uprawniony, który ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.**

§ 2. Sprawa o alimenty **rozpoznawana łącznie ze sprawą małżeńską** należy do jurysdykcji krajowej także wtedy, **gdy do jurysdykcji krajowej należy sprawa małżeńska.**

§ 3. Sprawa o roszczenia związane z ustaleniem pochodzenia dziecka **rozpoznawana łącznie ze sprawą o ustalenie pochodzenia dziecka** należy do jurysdykcji krajowej także wtedy, **gdy do jurysdykcji krajowej należy sprawa o ustalenie pochodzenia dziecka.**

Pochodzenie dziecka (prawo stanu dziecka) - art. 55 PPM

1. Ustalenie i zaprzeczenie pochodzenia dziecka podlegają **prawu ojczystemu dziecka z chwili jego urodzenia.**

2. Jeżeli prawo ojczyste dziecka z chwili jego urodzenia nie przewiduje sądowego ustalenia ojcostwa, **do sądowego ustalenia ojcostwa stosuje się prawo ojczyste dziecka z chwili ustalenia pochodzenia dziecka.**

4. Uznanie dziecka poczętego lecz nienarodzonego podlega **prawu ojczystemu matki z chwili uznania.**

3. Uznanie dziecka podlega **prawu ojczystemu dziecka z chwili jego uznania.** W razie gdy prawo to nie przewiduje uznania dziecka, **stosuje się prawo ojczyste dziecka z chwili jego urodzenia,** jeżeli to prawo uznanie przewiduje.

Stosunki prawne między rodzicami a dzieckiem

- art. 56 PPM

1. Prawo właściwe dla spraw z zakresu władzy rodzicielskiej i kontaktów z dzieckiem określa **Konwencja o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzona w Hadze w dniu 19 października 1996 r.** (Dz. Urz. UE L 151 z 11.06.2008, str. 39; Dz. U. z 2010 r. Nr 172, poz. 1158).
2. W razie zmiany zwykłego pobytu dziecka na pobyt w państwie niebędącym stroną konwencji, o której mowa w ust. 1, prawo tego państwa określa od chwili tej zmiany warunki stosowania środków podjętych w państwie dawnego zwykłego pobytu dziecka.

Artykuł 2.

Konwencję stosuje się do dzieci, począwszy od ich urodzenia aż do ukończenia przez nie 18 roku życia.

Konwencja haska

Artykuł 5

1. Władze sądownicze lub administracyjne Umawiającego się Państwa **miejsca stałego pobytu dziecka są właściwe do podejmowania środków skierowanych na ochronę osoby lub własności dziecka.**
2. Z zastrzeżeniem artykułu 7 (bezprawne wywiezienie lub zatrzymanie dziecka), **w przypadku zmiany miejsca stałego pobytu dziecka do innego Umawiającego się Państwa, właściwe są władze Państwa nowego miejsca stałego pobytu.**

Artykuł 15.

1. Przy wykonywaniu jurysdykcji przyznanej zgodnie z postanowieniami rozdziału II, **organy Umawiającego się Państwa stosują przepisy własnego prawa.**
2. Jednakże o ile ochrona osoby lub majątku dziecka tego wymaga, **mogą one wyjątkowo zastosować lub wziąć pod rozwagę prawo innego Państwa, z którym dana sytuacja ma ścisły związek.**
3. W razie zmiany zwykłego pobytu dziecka na pobyt w innym Umawiającym się Państwie, **prawo tego innego Państwa, od chwili nastąpienia zmiany, określa warunki stosowania środków podjętych w państwie dawnego zwykłego pobytu.**

Artykuł 16.

1. Powstanie i ustanie odpowiedzialności rodzicielskiej z mocy prawa, bez udziału organu sądowego lub administracyjnego podlega **prawu państwa zwykłego pobytu dziecka.**
2. Powstanie i ustanie odpowiedzialności rodzicielskiej z mocy porozumienia lub jednostronnej czynności prawnej, bez udziału organu sądowego lub administracyjnego, podlega **prawu państwa zwykłego pobytu dziecka** z chwili, gdy porozumienie lub czynność jednostronna stają się skuteczne.
3. **Odpowiedzialność rodzicielska istniejąca według prawa państwa zwykłego pobytu dziecka trwa także po zmianie zwykłego pobytu dziecka na inne państwo.**
4. W razie zmiany zwykłego pobytu dziecka, przyznanie z mocy prawa odpowiedzialności rodzicielskiej osobie, której taka odpowiedzialność dotychczas nie przysługiwała, podlega prawu państwa nowego zwykłego pobytu.

Konwencja Haska

Artykuł 17.

- **Wykonywanie odpowiedzialności rodzicielskiej podlega prawu państwa zwykłego pobytu dziecka. W razie zmiany zwykłego pobytu dziecka, podlega prawu państwa nowego zwykłego pobytu.**

Artykuł 19.

- 1. Ważność czynności prawnej dokonanej między osobą trzecią a inną osobą, która byłaby uprawniona do działania jako przedstawiciel ustawowy według prawa państwa, w którym czynność została dokonana, nie może być kwestionowana, ani też osoba trzecia pociągnięta do odpowiedzialności z tego tylko powodu, że ta inna osoba nie była uprawniona do działania jako przedstawiciel ustawowy na podstawie prawa wskazanego w postanowieniach niniejszego rozdziału, chyba że osoba trzecia wiedziała lub powinna była wiedzieć, że odpowiedzialność rodzicielska podlega temu prawu.
- 2. Postanowienia ustępu poprzedzającego stosuje się tylko w razie, gdy czynność prawna została dokonana między osobami obecnymi na terytorium tego samego państwa.

Konwencja haska - Zasady

Artykuł 20. - **Powszechne stosowanie**

Postanowienia niniejszego rozdziału mają zastosowanie, nawet jeżeli prawem przez nie wskazanym jest prawo państwa niebędącego stroną Konwencji.

Artykuł 21. - **ODEŚLANIE**

1. W rozumieniu niniejszego rozdziału termin "**prawo**" oznacza ogół przepisów obowiązujących w państwie **z wyłączeniem norm kolizyjnych**.

2. Jednakże jeżeli na podstawie artykułu 16 ma zastosowanie prawo państwa niebędącego stroną Konwencji i jeżeli normy kolizyjne tego państwa wskazują jako właściwe prawo innego państwa niebędącego stroną Konwencji, które zastosowałoby własne prawo, stosuje się prawo tego innego państwa. Jeżeli według prawa tego innego państwa nie ma ono zastosowania, stosuje się prawo wskazane w artykule 16.

Artykuł 22. --> **Klauzula Porządku Publicznego**

Od stosowania prawa wskazanego w postanowieniach niniejszego rozdziału nie można odstąpić **chyba że jego stosowanie jest wyraźnie sprzeczne z porządkiem publicznym, przy uwzględnieniu dobra dziecka.**

Przysposobienie - Art. 57 + 58 PPM

57. 1. Przysposobienie podlega **prawu ojczystemu przysposabiającego**.

57. 2. Przysposobienie **wspólne przez małżonków podlega ich wspólnemu prawu ojczystemu**. W razie braku wspólnego prawa ojczystego stosuje się prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mają miejsce zamieszkania, a w razie braku miejsca zamieszkania w tym samym państwie – prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu. Jeżeli małżonkowie nie mają miejsca zwykłego pobytu w tym samym państwie, stosuje się prawo państwa, z którym małżonkowie w inny sposób są wspólnie najściślej związani.

58. Przysposobienie nie może nastąpić bez zachowania przepisów prawa ojczystego osoby, która ma być przysposobiona, dotyczących zgody tej osoby, zgody jej przedstawiciela ustawowego oraz zezwolenia właściwego organu państwowego, a także ograniczeń przysposobienia z powodu zmiany dotychczasowego miejsca zamieszkania na miejsce zamieszkania w innym państwie.

Alimentacja - Źródła prawa

Art. 63 PPM

- Prawo właściwe dla zobowiązań alimentacyjnych określa rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009, str. 1).

Art. 15
Rozporządzenia
4/2009

- Prawo właściwe w sprawach zobowiązań alimentacyjnych jest określone zgodnie z Protokołem haskim z 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych (dalej zwanym „Protokołem haskim z 2007 roku”) w państwach członkowskich, dla których protokół ten jest wiążący.

Protokół haski
z 2007 r.

- Protokół określa prawo właściwe dla zobowiązań alimentacyjnych wynikających ze stosunków rodzinnych, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa, w tym zobowiązań alimentacyjnych wobec dziecka niezależnie od stanu cywilnego rodziców.
- Niniejszy protokół stosuje się niezależnie od tego, czy prawo właściwe jest prawem umawiającego się państwa.

Prawo właściwe dla alimentacji - Protokół haski

- Ogólna zasada Art.3

Zobowiązania alimentacyjne podlegają **prawu państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, chyba że niniejszy protokół stanowi inaczej.**

W przypadku zmiany miejsca zwykłego pobytu wierzyciela stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma nowe miejsce zwykłego pobytu, od momentu, w którym nastąpiła ta zmiana.

Szczególna właściwość prawa uprzywilejowująca niektórych wierzycieli (art. 4)

Poniższe postanowienia mają zastosowanie w przypadku zobowiązań alimentacyjnych:

- rodziców na rzecz ich dzieci;
- osób innych niż rodzice na rzecz osób, które nie ukończyły 21 lat, z wyłączeniem zobowiązań wynikających ze stosunków, o których mowa w artykule 5; oraz
- dzieci na rzecz ich rodziców.

Jeśli wierzyciel nie może na mocy prawa, o którym mowa w artykule 3, uzyskać świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, stosuje się prawo miejsca organu orzekającego w sprawie. [lex fori]

Niezależnie od artykułu 3, jeśli wierzyciel wytoczył powództwo przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu, stosuje się prawo miejsca organu orzekającego w sprawie. Jeżeli jednak wierzyciel nie jest w stanie uzyskać na mocy tego prawa świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu.

Jeśli wierzyciel nie jest w stanie uzyskać na mocy prawa, o którym mowa w artykule 3 i w ustępach 2 i 3 niniejszego artykułu, świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, stosuje się prawo państwa ich obywatelstwa, jeśli mają wspólne.

Alimenty inne niż między rodzicami a dziećmi

Art. 5. W przypadku zobowiązań alimentacyjnych między małżonkami, byłymi małżonkami lub stronami unieważnionego małżeństwa **nie ma zastosowania artykuł 3, jeśli jedna ze stron się temu sprzeciwi i jeśli prawo innego państwa, w szczególności państwa ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków, ma ściślejszy związek z ich małżeństwem.** W takim przypadku zastosowanie ma prawo tego innego państwa.

Art. 6. W przypadku zobowiązań alimentacyjnych innych niż zobowiązania na rzecz dzieci wynikające ze stosunków między rodzicami i dziećmi oraz innych niż zobowiązania, o których mowa w artykule 5, dłużnik może sprzeciwić się żądaniu wierzyciela z uwagi na fakt, że takie zobowiązanie nie istnieje zarówno w prawie państwa miejsca zwykłego pobytu dłużnika, jak i w prawie państwa obywatelstwa stron, jeśli mają wspólne.

Ogólna zasada wyboru prawa - art. 7 Protokołu

Niezależnie od artykułów 3-6 wierzyciel alimentacyjny i dłużnik mogą **wyłącznie na użytek konkretnego postępowania w danym państwie wyraźnie wybrać prawo tego państwa jako prawo właściwe dla zobowiązania alimentacyjnego.**

Przed wszczęciem postępowania wyboru takiego dokonuje się w drodze umowy podpisanej przez obie strony, w formie pisemnej lub utrwalonej w inny sposób, tak by istniała możliwość późniejszego dostępu do informacji w niej zawartych.

Art. 8 Protokołu - Wybór Prawa

Niezależnie od artykułów 3-6, wierzyciel alimentacyjny i dłużnik mogą w każdym momencie wybrać jedno z następujących praw jako prawo właściwe dla zobowiązania alimentacyjnego:

- prawo państwa, którego **obywatelem jest jedna ze stron w chwili wyboru**;
- prawo państwa, w którym **jedna ze stron ma miejsce zwykłego pobytu w chwili wyboru**;
- prawo wybrane przez strony jako właściwe lub prawo **faktycznie stosowane do ich stosunków majątkowych**;
- prawo wybrane przez strony jako właściwe lub prawo **faktycznie stosowane do ich rozvodu lub separacji**.

Umowa musi być podpisana przez obie strony i **musi mieć formę pisemną lub zostać utrwalona w inny sposób**, tak by istniała możliwość późniejszego dostępu do informacji w niej zawartych.

Ustęp 1 nie ma zastosowania do zobowiązań alimentacyjnych wobec osoby, która nie ukończyła 18 roku życia ani wobec osoby dorosłej, która ze względu na zaburzenia lub ograniczenia swych zdolności osobistych, nie jest w stanie zadbać o swoje interesy.

Niezależnie od prawa wybranego przez strony zgodnie z ustępem 1, **prawo państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu** w chwili wyboru określa, czy wierzyciel może zrzec się prawa do roszczeń alimentacyjnych.

Prawo wybranego przez strony nie stosuje się, jeśli jego zastosowanie mogłoby **prowadzić do oczywiście niesprawiedliwych lub niesłuszných skutków dla jednej ze stron**, chyba że w chwili wyboru prawa strony były w pełni poinformowane i świadome skutków swojego wyboru.

Zakres statutu alimentacyjnego - art. 11 Protokołu haskiego

a) czy, w jakim zakresie oraz od kogo wierzyciel może dochodzić świadczeń alimentacyjnych;

b) zakres, w jakim wierzyciel może dochodzić świadczeń alimentacyjnych wstecz;

c) podstawa obliczania wysokości świadczeń alimentacyjnych i ich indeksacji;

d) kto jest uprawniony do wszczęcia postępowania w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych, z wyjątkiem kwestii dotyczących zdolności sądowej i zastępstwa procesowego;

e) termin przedawnienia lub termin wniesienia powództwa;

f) zakres obowiązku alimentacyjnego dłużnika, gdy instytucja publiczna dochodzi zwrotu świadczeń wypłaconych wierzycielowi zamiast świadczeń alimentacyjnych.

Opieka i kuratela

Art. 59. Opieka i kuratela nad dzieckiem

1. Prawo właściwe dla opieki i kurateli nad dzieckiem określa Konwencja o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzona w Hadze w dniu 19 października 1996 r.
2. W razie zmiany zwykłego pobytu dziecka na pobyt w państwie niebędącym stroną konwencji, o której mowa w ust. 1, prawo tego państwa określa od chwili tej zmiany warunki stosowania środków podjętych w państwie dawnego zwykłego pobytu dziecka.

Art. 60. Ustanowienie opieki lub kurateli albo innych środków ochronnych dla osoby pełnoletniej

1. Ustanowienie opieki albo kurateli lub innych środków ochronnych dla osoby pełnoletniej podlega prawu **ojczystemu** tej osoby.
2. Jeżeli sąd polski orzeka o środkach, o których mowa w ust. 1, w stosunku do cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, stosuje się prawo polskie.
3. Wykonywanie środków, o których mowa w ust. 1, podlega prawu państwa, na którego terytorium ma miejsce zwykłego pobytu osoba, której te środki dotyczą.
4. W przypadkach, o których mowa w **art. 1107** § 2 i 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.), stosuje się prawo polskie. To samo dotyczy wykonywania orzeczonych środków.

Art. 61. Kuratela dla osoby prawnej

Do kurateli dla osoby prawnej stosuje się prawo państwa, któremu osoba ta podlega.

Art. 62. Kuratela do załatwienia poszczególnej sprawy

Dla kurateli do załatwienia poszczególnej sprawy stosuje się prawo państwa, któremu sprawa ta podlega.

Kazus 3

Jan, obywatel Polski, i Helga, obywatelka Niemiec, zawarli związek małżeński we Wrocławiu w 1995 r. W 1998 r. we Wrocławiu urodziło się ich dziecko. W 2007 r. Helga wyjechała w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy do Anglii wraz z dzieckiem, a Jan nadal zamieszkuje i pracuje we Wrocławiu. Małżonkowie w trakcie trwania małżeństwa zakupili we Wrocławiu mieszkanie oraz dwa samochody. Helga od czasu wyjazdu do Anglii zakupiła tam samochód. Helga w Anglii kilkakrotnie przeprowadzała się, obecnie od 4 miesięcy zamieszkuje w Londynie. Z powodu wyjazdu pomiędzy Janem i Helgą zaczęło dochodzić do licznych nieporozumień dotyczących ich dalszej przyszłości i opieki nad dzieckiem. Helga postanowiła wystąpić do sądu o rozwiązanie małżeństwa stron poprzez rozwód.

- Czy strony mogą wybrać prawo właściwe w sporach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych, które mogą powstać w przyszłości?
- Jeśli tak, to określ formę, w jakiej taka umowa powinna zostać zawarta, oraz wskaż państwa, których prawo może zostać wybrane.

Kazus 4

Jan i Janina Kowalscy, obywatele Polski, mają córkę w wieku 8 lat, która urodziła się w Polsce. Do 2006 r. wspólnie zamieszkiwali w Warszawie. Ich małżeństwo zostało rozwiązane poprzez rozwód w 2007 r. Po rozwodzie Janina Kowalska wyjechała wraz z córką do Szwecji, gdzie zamieszkuje do dzisiaj. W związku z tym, że uległy zwiększeniu potrzeby majątkowe dziecka, Janina chce wystąpić do sądu z pozwem o podwyższenie alimentów na rzecz córki.

Wskaż prawo właściwe dla sprawy o podwyższenie alimentów.

Kazus 5

Jan, obywatel Polski, podczas podróży po USA w 2015 r. zawarł z niedawno poznaną Janiną, obywatelką Polski, ślub w Las Vegas. Po powrocie z podróży strony postanowiły zamieszkać razem w Barcelonie w Hiszpanii. Pożycie stron nie układało się dobrze i strony rozstały się po 6 miesiącach. Jan powrócił do Łodzi, a Janina do Londynu. W trakcie trwania małżeństwa strony ze wspólnych środków zakupiły samochód, który zabrała ze sobą Janina. Jan po roku od powrotu do Polski i po długim namyśle nad swoim małżeństwem chciałby wystąpić o rozwód oraz o podział majątku wspólnego.

- Wskaż, czy sąd polski posiada jurysdykcję do rozpoznania tych spraw.
- Wskaż prawo właściwe dla rozwodu.
- Wskaż prawo właściwe dla podziału majątku wspólnego.

Dziękuję za uwagę!